

Υπερείδου, Έπιτάφιος 41-43

Ο Υπερείδης ήταν πολιτικός και στρατηγός της αρχαίας Αθήνας. Γεννήθηκε το 389 π.Χ. και πήρε ενεργό μέρος στα πολιτικά της πατρίδας του δίπλα στο Δημοσθένη εναντίον του Φιλίππου της Μακεδονίας. Μετά την ήττα των Αθηναίων στην Κραννώνα, ο Υπερείδης κατέφυγε στο ιερό του Αιακού στην Αίγινα, όπου και τον συνέλαβαν. Η παράδοση λέει ότι έκοψε τη γλώσσα του με τα δόντια του για να μην αναγκαστεί να προδώσει. Ο σπουδαιότερος λόγος του ήταν ο Έπιτάφιος για κείνους που έπεσαν στο Λαμιακό πόλεμο. Μετά την ήττα των Αθηναίων στο Λαμιακό πόλεμο τον σκότωσε ο Αντίπατρος (332 π.Χ.). Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι ο ακρωτηριασμένος επίλογος του λόγου, όπου ο ρήτορας προσπαθεί να παρηγορήσει τους οικείους των νεκρών, παρ' όλο που γνωρίζει και τονίζει πόσο δύσκολη είναι η παρηγορία.

...χαλεπόν μὲν ἴσως ἐστὶ τοὺς ἐν τοῖς τοιοῦτοις ὄντας πάθει παραμυθεῖσθαι. τὰ γὰρ πένθη οὔτε λόγῳ οὔτε νόμῳ κοιμίζεται, ἀλλ' ἡ φύσις ἐκάστου καὶ φιλία πρὸς τὸν τελευτήσαντα τὸν ὀρισμὸν ἔχει τοῦ λυπεῖσθαι. ὅμως δὲ χρὴ θαρρεῖν καὶ τῆς λύπης παραιεῖν εἰς τὸ ἐνδεχόμενον, καὶ μεμνησθαι μὴ μόνον τοῦ θανάτου τῶν τετελευτηκότων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρετῆς ἧς καταλελοίπασιν. Οὐ γὰρ θρήνων ἄξια πεπόνθασιν, ἀλλ' ἐπαινῶν μεγάλων πεποιήκασιν. εἰ δὲ γήρως θνητοῦ μὴ μετέσχον, ἀλλ' εὐδοξίαν ἀγήρατον εἰλήφασιν, εὐδαίμονές τε γεγόνασιν κατὰ πάντα. ὅσοι μὲν γὰρ αὐτῶν ἄπαιδες τετελευτήκασιν, οἱ παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἔπαινοι παῖδες αὐτῶν ἀθάνατοι ἔσονται. ὅσοι δὲ παῖδας καταλελοίπασιν, ἡ τῆς πατρίδος εὖνοια ἐπίτροπος αὐτοῖς τῶν παίδων καταστήσεται. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μὲν ἐστὶ τὸ ἀποθανεῖν ὅμοιον τῷ μὴ γενέσθαι, ἀπηλλαγμένοι εἰσὶ νόσων καὶ λύπης καὶ τῶν ἄλλων τῶν προσπιπτόντων εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον · εἰ δ' ἔστιν αἴσθησις ἐν Ἄιδου καὶ ἐπιμέλεια παρὰ τοῦ δαιμονίου, ὥσπερ ὑπολαμβάνομεν, εἰκὸς τοὺς ταῖς τιμαῖς τῶν θεῶν καταλυομέναις βοηθήσαντας πλείστης κηδεμονίας ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τυγχάνειν ...

A. Κατανόηση -Μετάφραση κειμένου:

1. Με ποια επιχειρήματα ο ρήτορας προσπαθεί να παρηγορήσει τους συγγενείς νεκρών; Να τα καταγράψετε στο τετράδιό σας.
2. Να μεταφράσετε το απόσπασμα «χαλεπόν μὲν....ἧς καταλελοίπασιν»

B. Γραμματικές παρατηρήσεις

1. Να γράψετε τους τύπους που σας ζητούνται:

πένθη: γενική ενικού

τῶν τετελευτηκότων: δοτική πληθυντικού στο θηλυκό γένος

γήρως: κλητική ενικού

εὐδαίμονες: υπερθετικός βαθμός του επιρρήματος

παῖδας: δοτική πληθυντικού

κοιμίζεται: β' ενικό οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή και διάθεση

μεμνησθαι: απαρέμφατο ενεστώτα στην ίδια φωνή και διάθεση

εἰλήφασιν: β' ενικό προστακτικής αορίστου β' στην ίδια φωνή και διάθεση

γεγόνασι: απαρέμφατο αορίστου

καταλελοίπασιν: γ' ενικό ευκτικής μέλλοντα στη μέση φωνή και διάθεση.

3. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μὲν ἔστι τὸ ἀποθανεῖν ὅμοιον τῷ μὴ γενέσθαι, ἀπηλλαγμένοι εἰσὶ νόσων καὶ λύπης καὶ τῶν ἄλλων τῶν προσπιπτόντων εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον ·

Από το παραπάνω απόσπασμα του κειμένου :

α) Να μεταφέρετε τα απαρέμφατα στο γ ενικό πρόσωπο του μέλλοντα και του αορίστου της ευκτικής στην ίδια φωνή και διάθεση.

β) Να μεταφέρετε τις μετοχές στο β ενικό πρόσωπο του παρακειμένου της οριστικής στην ίδια φωνή και διάθεση.

Γ. Συντακτικές παρατηρήσεις

1. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι παρακάτω λέξεις του κειμένου: παραμυθεῖσθαι, λόγω, τῆς λύπης, εὐδαίμονες, ἐπίτροπος, τῶν παιδων.

β. Να βρεθούν οι ανεξάρτητοι υποθετικοί λόγοι του κειμένου, να καταγραφούν και να αναγνωριστούν ως προς το είδος τους.

B. Γραμματικές παρατηρήσεις

1. Να γράψετε τους τύπους που σας ζητούνται:

πένθη: γενική ενικού

πένθους

τῶν τετελευτηκότων: δοτική πληθυντικού στο θηλυκό γένος

ταῖς τετελευτηκυίαις

γήρως: κλητική ενικού -

γήρως

εὐδαίμονες: υπερθετικός βαθμός του επιρρήματος

εὐδαιμονέστατα

παῖδας: δοτική πληθυντικού

παισίν

κοιμίζεται: β' ενικό οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή και διάθεση

κοιμήση

μεμνήσθαι: απαρέμφατο ενεστώτα στην ίδια φωνή και διάθεση

μιμνήσκεσθαι

εἰλήφασιν: β' ενικό προστακτικής αορίστου β' στην ίδια φωνή και διάθεση

λαβέ

γεγόνασι: απαρέμφατο αορίστου

γενέσθαι

καταλελοίπασιν: γ' ενικό ευκτικής μέλλοντα στη μέση φωνή και διάθεση.

καταλείψοιτο

4. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μὲν ἔστι τὸ ἀποθανεῖν ὅμοιον τῷ μὴ γενέσθαι, ἀπηλλαγμένοι εἰσὶ νόσων καὶ λύπης καὶ τῶν ἄλλων τῶν προσπιπτόντων εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον ·

Από το παραπάνω απόσπασμα του κειμένου :

α) Να μεταφέρετε τα απαρέμφατα στο γ ενικό πρόσωπο του μέλλοντα και του αορίστου της ευκτικής στην ίδια φωνή και διάθεση.

ἀποθανεῖν - ἀποθανοῖτο - ἀποθάνοι

γενέσθαι - γενήσοιτο - γένοιτο

β) Να μεταφέρετε τις μετοχές στο β ενικό πρόσωπο του παρακειμένου της οριστικής στην ίδια φωνή και διάθεση. : ἀπήλλαξαι -προσπέπτωκας

Γ. Συντακτικές παρατηρήσεις

1. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι παρακάτω λέξεις του κειμένου: παραμυθεῖσθαι, λόγω, τῆς λύπης, εὐδαίμονες, ἐπίτροπος, τῶν παίδων.

- παραμυθεῖσθαι : υποκείμενο της απρόσωπης έκφρασης χαλεπὸν ἐστί – τελικό απαρέμφατο

- λόγω : δοτική ως επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο κοιμίζεται

- τῆς λύπης : αντικείμενο στο απαρέμφατο παραιρεῖν.

-εὐδαίμονες : κατηγορούμενο στο ενν. υποκείμενο οὔτοι (ενν. οἱ τετελευτηκότες) συνδετικό ρήμα γεγόνασι

- ἐπίτροπος :κατηγορούμενο στο εὖνοια - μέσω του ρήματος καταστήσεται

τῶν παίδων : γενική αντικειμενική στο ἐπίτροπος.

β. Να βρεθούν οι ανεξάρτητοι υποθετικοί λόγοι του κειμένου, να καταγραφούν και να αναγνωριστούν ως προς το είδος τους.

εἰ δὲ γήρως θνητοῦ μὴ μετέσχον, ἀλλ' εὐδοξίαν ἀγήρατον εἰλήφασιν, -πραγματικό

εἰ μὲν ἔστι τὸ ἀποθανεῖν ὅμοιον τῷ μὴ γενέσθαι, ἀπηλλαγμένοι εἰσὶ νόσων καὶ λύπης καὶ τῶν ἄλλων τῶν προσπιπτόντων εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον -πραγματικό

εἰ δ' ἔστιν αἴσθησις ἐν Ἄιδου καὶ ἐπιμέλεια παρὰ τοῦ δαιμονίου, ὥσπερ ὑπολαμβάνομεν, εἰκὸς τοὺς ταῖς τιμαῖς τῶν θεῶν καταλυομέναις βοηθήσαντας πλείστης κηδεμονίας ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τυγχάνειν ... πραγματικό.